

Магістр 1 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ

**ВИЗНАЧЕННЯ ОСНОВНИХ В УКРАЇНІ
ГРУП ЗОВНІШНІХ ЗАЦІКАВЛЕНИХ ОСІБ
У РЕАЛІЗАЦІЇ БІЗНЕС-ПЛАНІВ**

Анотація. Розглянуто проблему відсутності характеристики основних в Україні зовнішніх зацікавлених осіб у реалізації бізнес-планів вітчизняними підприємствами. Виділено й охарактеризовано основні в Україні групи зовнішніх зацікавлених осіб у реалізації бізнес-планів, що здійснюють фінансування таких бізнес-планів шляхом описання особливостей їх взаємодії з потенційними позичальниками.

Аннотация. Рассмотрена проблема отсутствия характеристики основных в Украине внешних заинтересованных лиц в реализации бизнес-планов отечественными предприятиями. Выделены и охарактеризованы основные в Украине группы внешних заинтересованных лиц в реализации бизнес-планов, которые осуществляют финансирование таких бизнес-планов путем описания особенностей их взаимодействия с потенциальными заемщиками.

Annotation. The problem of lack of basic characteristics in Ukraine external stakeholders in the implementation of business plans by domestic enterprises is considered; to assist in solving this problem the author identifies and describes the major groups in Ukraine external stakeholders in the implementation of business plans that make funding of business plans by describing the characteristics of their interaction with potential lenders.

Ключові слова: бізнес-планування; зовнішні зацікавлені особи; групи інвесторів і кредиторів; особливості взаємодії; потенційні позичальники; фінансування реалізації бізнес-планів.

Останнім часом збільшується значення бізнес-планування для українських підприємств.

Вітчизняними авторами наукових робіт, які присвячені бізнес-плануванню, розробці бізнес-планів, багато уваги приділяється адаптації зарубіжних методик з цього питання. Проте серед таких робіт відсутня характеристика основних інвесторів, що вже тривалий час сприяють реалізації бізнес-планів вітчизняних підприємств. Саме визначення особливостей взаємодії таких інвесторів (зовнішніх зацікавлених осіб) з потенційними позичальниками матимуть для менеджменту практичну цінність.

Тому актуальним є дослідження і характеристика основних в Україні зовнішніх зацікавлених осіб у реалізації бізнес-планів вітчизняними підприємствами.

У дослідженні бізнес-планування і розробки бізнес-планів працюють багато зарубіжних і вітчизняних вчених, серед яких Л. Кльоба [1], Н. Кручок [2], М.

де, однак, не вистачає характеристики вітчизняних інвесторів і особливостей їх інвестиційної діяльності.

Метою даної статті є виділення і характеристика основних в Україні груп зовнішніх зацікавлених осіб у реалізації бізнес-планів, що здійснюють фінансування таких бізнес-планів шляхом описання особливостей взаємодії зовнішніх зацікавлених осіб з потенційними позичальниками.

Особливе значення науково обґрунтоване бізнес-планування має для вітчизняних підприємств. Так, понад 70 % вітчизняних малих підприємств зазнають невдач протягом перших років діяльності через недостатню увагу до планування [5, с. 39]; великий і середній бізнес часто здійснює планування на основі інтуїтивних методів, що в більшості випадків не призводить до ефективних управлінських рішень. Проте М. Пашута відзначає позитивні зрушення підприємств України від нецивілізованих форм бізнесу до сучасних міжнародних форм із використанням методів і засобів бізнес-планування [4, с. 67].

Необхідно чітко розрізняти метод бізнес-планування і конкретний результат застосування цього методу – бізнес-план. Як організаційно-розпорядчий документ бізнес-план становить втілення практичних аспектів безперервного процесу бізнес-планування на підприємстві; є обов'язковим складником комплексу робіт із управління діловими проектами [2, с. 37; 4, с. 67].

Для успішного складання бізнес-плану необхідно чітко окреслювати зацікавлених у конкретному бізнес-плані осіб. На основі зазначених Мінченко М. М., Покропивним С. Ф. функцій бізнес-плану в системі господарювання можемо виділити бізнес-плани, що складаються для внутрішнього і зовнішнього користування [3, с. 37].

Особливої уваги заслуговує формування бізнес-плану для представлення зовнішнім користувачам, найчастіше – потенційним інвесторам. Імовірність залучення підприємством фінансових ресурсів (при їх відсутності у самого підприємства) для реалізації заявлених у бізнес-планах проектів від зовнішніх інвесторів і кредиторів значно зростає при виконанні бізнес-плану згідно з вимогами цих зацікавлених осіб [1, с. 47; 3, с. 37].

Український сектор економіки, де здійснюється кредитування чи інвестування капіталу в бізнес на основі різних за комерційною вигодою бізнес-планів, функціонує в загальмованому темпі. Причинами цього стали фінансові кризи (послаблення активності кредиторів та інвесторів), а також незацікавленість самого бізнесу в залученні коштів шляхом обґрунтування результативності бізнес-планів.

Однак в Україні представлені різноманітні кредитори та інвестори, що співпрацюють з бізнесом на основі фінансування проектів, звісно підтверджених відповідними бізнес-планами.

Проведений автором аналіз пропозицій кредитування та фінансування бізнес-планів, наявних на вітчизняному ринку цих послуг протягом 2011 – поч. 2012 років, дозволив згрупувати представників зовнішніх зацікавлених у фінансуванні бізнес-планів осіб, охарактеризувати їх особливості взаємодії з потенційним позичальником.

Так, в Україні можна виділити чотири групи зовнішніх зацікавлених у фінансуванні бізнес-планів осіб:

- державні нефінансові установи;
- державні фінансово-кредитні установи;
- комерційні фінансово-кредитні установи;
- інші особи.

Представники цих груп нечисленні, більшу частку на ринку фінансування бізнес-планів займають комерційні фінансово-кредитні установи – банки.

Проведене узагальнення названих груп потенційних кредиторів та інвесторів засноване на їх організаційно-правових відмінностях і особливостях взаємодії з потенційними позичальниками. Перелік груп зовнішніх зацікавлених у фінансуванні бізнес-планів осіб в Україні, їх представників і загальну характеристику особливостей взаємодії з потенційними позичальниками подано в таблиці.

Таблиця

Групи зовнішніх зацікавлених у фінансуванні бізнес-планів осіб в Україні, особливості їх взаємодії з потенційними позичальниками

№ п/п	Група кредиторів, інвесторів	Представники групи	Особливості взаємодії
1	Державні нефінансові установи	Державна служба зайнятості України (ДСЗУ) [7]	В одному з напрямів роботи реалізується програма "Від безробітного – до підприємця". У рамках програми здійснюється тестування, навчання потенційних бізнесменів за рахунок ДСЗУ. На розгляд компетентної комісії позичальник представляє бізнес-план власного бізнесу. За рішенням комісії затверджені бізнес-плани фінансуються цільовими коштами ДСЗУ. Фінансування обмежується річною сумою допомоги по безробіттю, визначеної конкретному безробітному (що представляє свій бізнес-план). Отримані кошти спрямовуються на державну реєстрацію суб'єкта підприємницької діяльності та початок бізнесу. Бізнес-план рекомендовано складати за методикою UNIDO
2	Державні фінансово-кредитні установи	АТ "Ощадбанк" [8]	Надання кредиту виключно при позитивному висновку про кредитоспроможність позичальника. Перевага у фінансуванні бізнес-планів середнього бізнесу. Окремі положення щодо бізнес-планів, пов'язаних із будівництвом. Необхідність значного пакета документів (від 55 до 75

			<p>одиниць).</p> <p>Вимогливість до фінансових звітів за період 3 – 5 попередніх роки.</p> <p>Бізнес-план як такий цікавить у частині техніко-економічного обґрунтування</p>
3	Комерційні фінансово-кредитні установи	<p>ПАТ "БМ Банк" [9];</p> <p>ПАТ "УНІКРЕДИТ БАНК" (фінансування відкриття франчайзингового об'єкта "START-UP" відповідно до бізнес-плану) [10];</p> <p>АТ "СБЕРБАНК РОСІЇ" (фінансування тільки масштабних будівельних проектів, індивідуальні умови) [11]</p>	<p>Кредитування після аналізу результативності кредитного проекту та кредитоспроможності позичальника.</p> <p>Перевага фінансування малого і середнього бізнесу.</p> <p>Необхідність пакета документів (близько 30 одиниць) про діяльність підприємства за попередні періоди.</p> <p>Бізнес-план виконувати за структурою, обумовленою кредитором (близько до методики UNIDO і розширюється специфічними показниками)</p>
4	Інші	<p>Приватні інвестори, іноземні, міжнародні організації з фінансування і кредитування (ПАТ "МЕГАБАНК" взаємодіє з ЄБРР [12])</p>	<p>Мінливість умов щодо складання бізнес-плану і формування пакета документів для приватних інвесторів.</p> <p>Індивідуальний підхід до позичальників.</p> <p>Можливість зниження відсоткової ставки за рахунок участі в капіталі.</p> <p>При успішній розробці та обґрунтуванні – можливість залучення коштів у іноземній валюті.</p> <p>Необхідність складання бізнес-плану за міжнародними чи специфічними стандартами і методиками</p>

Для потенційних позичальників важливо дотримуватися не лише теоретичних принципів і методик складання бізнес-плану, варто також виконувати вимоги юридичних норм (специфічних для України в межах чинного законодавства). Серед основних такі вимоги: підписання бізнес-плану керівником юридичної особи-позичальника, головним бухгалтером чи іншими відповідальними особами; його прошивання, скріплення печаткою позичальника на зворотному боці останньої сторінки; викладення інформації з метою якісного опису суті проекту та припущень,

факторів сприятливості та негативного впливу і достовірною характеристикою фінансово-господарської діяльності за минулі періоди [9].

Також, враховуючи, що лідируючу позицію в інвестуванні реалізації бізнес-планів займають вітчизняні фінансово-кредитні установи, потенційним позичальникам при розробці бізнес-планів варто орієнтуватися на основну методику оцінки бізнес-плану, описану Н. Кручок [2, с.15]. Так, бізнес-план оцінюється за 100-бальною шкалою за важливими характеристиками позичальника та його проекту, а саме: досвід роботи й освіти керівника та спеціалістів, що реалізуватимуть бізнес-план; окупність витрат з урахуванням кон'юнктурних ризиків; чистий грошовий потік; наявність дозволів, необхідних для проведення діяльності відповідно до бізнес-плану. Причому вирішальним є саме останній фактор. Тому потенційним позичальникам варто детально підготувати бізнес-план, дозвільні та інші документи, орієнтуючись на вимоги інвесторів і кредиторів та фактори оцінки представлених ними бізнес-планів.

Таким чином, вітчизняним підприємствам, що обрали напрям коректних ділових відносин і цивілізованого бізнесу, необхідно дотримуватися вимог бізнес-планування діяльності, які існують у певній групі кредиторів (таблиця).

Запропоноване групування зовнішніх зацікавлених у реалізації бізнес-планів осіб (кредиторів, інвесторів), представлених в Україні, їх характеристика через описання особливостей взаємодії таких зовнішніх зацікавлених осіб з потенційними позичальниками можуть бути використані менеджерами і виконавцями бізнес-планів, підприємцями, що починають чи розвивають бізнес. У подальших дослідженнях планується розглянути і порівняти альтернативні варіанти розробки бізнес-планів внутрішніми виконавцями або зовнішніми консультантами.

Наук. керівн. Коваль Н. В.

Л і т е р а т у р а: 1. Кльоба Л. Бізнес-план інвестиційного проекту / Кльоба Л. // Вісник НБУ. – 2005. – № 10. – С. 47–49. 2. Кручок Н. Стандартизація вимог до бізнес-планування та формалізація його оцінки / Кручок Н. // Вісник НБУ. – 2010. – № 1. – С. 14–17. 3. Мінченко М. М. Бізнес-план як узагальнена форма планування і контролю фінансово-господарської діяльності підприємства в умовах ринкової економіки / Мінченко М. М. // Фінансовий контроль. – 2004. – № 1. – С. 36–39. 4. Пашута М. Бізнес-планування як фактор успішної підприємницької діяльності / Пашута М. // Персонал. – 2006. – № 10. – С. 66–74. 5. Чернега Т. Бізнес-план. Кто его разрабатывает? / Чернега Т. // Налоговое планирование. – 2008. – № 12. – С. 39–40. 6. Штефан Л. Бізнес-план як складова функціонування підприємства / Штефан Л. // Персонал. – 2007. – № 10. – С. 15–17. 7. Сайт Закарпатського регіонального центру зайнятості. – Режим доступу : <http://www.dcz.gov.ua>. 8. Сайт АТ "Ощадбанк". – Режим доступу : <http://www.oschadnybank.com>. 9. Сайт ПАТ "БМ Банк". – Режим доступу : <http://www.bm.bank.com.ua>. 10. Сайт ПАТ "УНІКРЕДИТ БАНК". – Режим доступу : <http://www.unicredit.com.ua>. 11. Сайт АТ "СБЕРБАНК РОСІЇ". – Режим доступу : <http://sberbank.com.ua>. 12. Сайт ПАТ "МЕГАБАНК". – Режим доступу : <http://www.megabank.net>.